Warszawa, dnia 10 czerwca 2010 r.

KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
00-463 Warszawa, ul. Podchorążych 38

BZ-III-0754/3-2/10

KANCELARIA GŁÓWNA KW PSP
w Warszawie
Wpłynęło dn. 2010 CZE 11 nr dz. 5905
Otrzymuje 12 pm

Komendy Wojewódzkie
Państwowej Straży Pożarnej
wszystkie

W związku ze stwierdzanymi przypadkami niewłaściwej interpretacji przez projektantów i rzeczoznawców ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych pojęcia drogi ewakuacyjnej, stosowanego w przepisach przeciwpożarowych i techniczno – budowlanych, oraz związanych z nim pojęć: przejścia i dojścia ewakuacyjnego, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej przedstawia następujące stanowisko w tej sprawie.

W zakresie warunków ewakuacji ludzi z obiektów budowlanych przepisy § 11 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 80, poz. 563) nakazują, aby z każdego miejsca przeznaczonego na pobyt ludzi w obiekcie były zapewnione odpowiednie warunki ewakuacji, zapewniające możliwość szybkiego i bezpiecznego opuszczenia strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także aby były zastosowane budowlane i techniczne środki zabezpieczenia przeciwpożarowego, polegające na:

- zapewnieniu dostatecznej ilości i szerokości wyjść ewakuacyjnych;
- zachowaniu dopuszczalnej długości, szerokości i wysokości przejść oraz dojść ewakuacyjnych;
- zapewnieniu bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzieleń dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń;
- zabezpieczeniu przed zadymieniem wymienionych w przepisach techniczno-budowlanych dróg ewakuacyjnych, w tym: na stosowaniu urządzeń zapobiegających zadymieniu lub urządzeń i innych rozwiązań techniczno-budowlanych zapewniających usuwanie dymu;
- zapewnieniu oświetlenia awaryjnego (bezpieczeństwa i ewakuacyjnego) oraz przeszkodowego w obiektach, w których jest ono niezbędne do ewakuacji ludzi;
- zapewnieniu możliwości rozgłaszania sygnałów ostrzegawczych i komunikatów głosowych poprzez system sygnalizacji pożarowej i dźwiękowy system ostrzegawczy w budynkach, dla których są one wymagane.

Przedmiotowy przepis zawiera także wskazanie, że odpowiednie warunki ewakuacji określają przepisy techniczno – budowlane. W kontekście rozpatrywanego zagadnienia ewakuacji z budynków wspomniane przepisy techniczno – budowlane, tj. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.), rozróżniają dwa podstawowe pojęcia związane z dystansem do przebycia w celu opuszczenia budynku w przypadku pożaru. Są to:

- przejście ewakuacyjne oraz,
- dojście ewakuacyjne.

Pod pierwszym pojęciem, zgodnie z § 237 ust. 1 ww. rozporządzenia MI, rozumie się odległość do przebycia od najdalszego miejsca w pomieszczeniu, w którym może przebywać człowiek do wyjścia ewakuacyjnego na drogę ewakuacyjną lub do innej strefy pożarowej albo na zewnątrz budynku.

Z kolei, pod pojęciem dojścia ewakuacyjnego, zgodnie z § 256 ust. 1 i 2 cyt. rozporządzenia MI rozumie się długość drogi ewakuacyjnej od wyjścia z pomieszczenia na tę drogę do wyjścia do innej strefy pożarowej lub na zewnątrz budynku bądź do obudowanej klatki schodowej, wyposażonej w urządzenia zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu, zamykanej drzwiami o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 30 lub drzwiami dymoszczelnymi w przypadku budynków mieszkalnych (§ 246 ust. 5), w których każde mieszkanie lub pomieszczenie jest oddzielone od poziomej drogi ewakuacyjnej drzwiami o klasie odporności ogniowej EI 30.

W obu powyższych przypadkach pojawia się pojęcie drogi ewakuacyjnej, pod którym zgodnie z § 236 ust. 1 ww. rozporządzenia MI, rozumie się drogi komunikacji ogólnej. Ostatnie z wymienionych pojęć nie jest dalej precyzowane w przepisach, przez co jest różnie interpretowane przez autorów projektów architektoniczno – budowlanych oraz rzeczoznawców do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych, w szczególności przy określaniu dystansu do przebycia w czasie ewakuacji w ramach długości przejścia bądź dojścia ewakuacyjnego. Wspomniana kwestia jest szczególnie istotna przy stosowaniu dopuszczenia, określonego w § 237 ust. 8 cyt. rozporządzenia MI, w zakresie możliwości prowadzenia przejścia ewakuacyjnego przez maksymalnie trzy pomieszczenia. Wymagania § 237 ust. 9 ww. rozporządzenia MI, dopuszczające możliwość zastosowania pomiędzy przedmiotowymi pomieszczeniami ścianek działowych bez klasy odporności ogniowej oraz inne przepisy dotyczące przejścia ewakuacyjnego są w rzeczywistości mniej rygorystyczne od wymagań określonych dla dróg ewakuacyjnych, w szczególności w zakresie obudowy oraz długości dojścia ewakuacyjnego. Przepisy nie precyzują dodatkowych wymagań dotyczących wspomnianych trzech pomieszczeń, poza ich liczbą, co powoduje, że dość często podejmowane są próby „nazywania" w projektach architektoniczno – budowlanych dróg ewakuacyjnych (w szczególności korytarzy) pomieszczeniami i określania dla nich wymagań, jak dla przejścia ewakuacyjnego, przez drugie lub trzecie pomieszczenie. Używane są przy tym różnego rodzaju argumenty, np. że:

- dana droga nie jest drogą komunikacji ogólnej, ponieważ jest użytkowana przez pracowników jednego podmiotu,
- przestrzeń obejmująca drogi komunikacyjne, projektowana jest jako tzw. „open space", pomimo tego, że w ramach tej przestrzeni wydzielono ścianami i stropami odrębne pomieszczenia, np. biurowe, przylegające do korytarza służącego faktycznie celom komunikacji i ewakuacji.

Wybiórczo używane są również wyjaśnienia w tej sprawie Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, w których wyrażono pogląd, iż dopuszczalne jest traktowanie „wspólnej przestrzeni komunikacyjnej dla kilku pomieszczeń tworzących funkcjonalny zespół" jako jednego z trzech pomieszczeń. Pomija się przy tym sformułowane tam zastrzeżenie, że nie może to być droga komunikacji ogólnej, oraz że stosowanie tego dopuszczenia jest możliwe jeżeli uzasadniają to względy funkcjonalnego powiązania tych pomieszczeń, co zostało wyrażone expressis verbis w dokumencie Instytutu Techniki Budowlanej pt. „Przepisy techniczno – budowlane dla budynków. Podstawy naukowo – badawcze", stanowiącym podwalinę pod przyszłe przepisy techniczno – budowlane dla budynków.

W związku z powyższym należy stwierdzić co następuje.

1. Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.), rozwiązania techniczno – budowlane, nie tylko w zakresie ewakuacji, powinny być projektowane w sposób określony w przepisach, w tym

techniczno – budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej. Ich wynikiem powinno być spełnienie nadrzędnego wymogu zachowania bezpieczeństwa pożarowego, którego istotnym elementem jest zapewnienie użytkownikom obiektu budowlanego możliwości bezpiecznego jego opuszczenia w przypadku pożaru.

2. W aspekcie zasad wiedzy technicznej, które powinny być stosowane, gdy danej kwestii nie precyzują szczegółowo wymagania prawa, należy zwrócić uwagę, iż przy przewidywaniu ewakuacji przez więcej niż jedno pomieszczenie występuje wysoki poziom ryzyka niezauważenia pożaru powstałego w jednym z tych pomieszczeń przez osoby przebywające w pozostałych pomieszczeniach, co w konsekwencji może być przyczyną odcięcia ich od wyjścia prowadzącego na drogi ewakuacyjne. Przepisy i normy zagraniczne, np. brytyjskie, podkreślają ten fakt, wskazując jako szczególny przykład takiego zagrożenia zagospodarowanie przestrzeni biurowych.
3. Mając powyższe na względzie, przy stosowaniu ewakuacji przez więcej niż jedno pomieszczenie, należy rozważyć potrzebę zastosowania rozwiązań eliminujących wspomniane ryzyko, takich jak na przykład: system alarmowania o pożarze (akustyczny, dźwiękowy lub świetlny) uruchamiany automatycznie przez system wykrywania dymu. Ponadto, w szczególności w budynkach wysokich i wysokościowych, należy zapewnić rozwiązania techniczno – budowlane zabezpieczające przed zadymieniem, o których mowa w § 247 ust. 1 ww. rozporządzenia MI.
4. Nie należy projektować ewakuacji z przejściem ewakuacyjnym przez więcej niż jedno pomieszczenie, jeśli:
   - nie uzasadniają tego szczególne względy funkcjonalne, np. takim względem, nie jest na pewno stwierdzenie, że w korytarzu znajduje się drukarka sieciowa, z której korzystają osoby w przyległych biurach,
   - pomieszczenia przeznaczone są do przebywania dużych grup ludzi,
   - jedno z tych pomieszczeń ma „typowy" układ korytarzowy, który cechuje duża dysproporcja pomiędzy wielkościami jego szerokości i długości, a w sytuacji pożaru służy ono przede wszystkim celom ewakuacji, co w przypadku braku jego obudowy ścianami i stropami o wymaganej dla obudowy poziomych dróg ewakuacyjnych klasie odporności ogniowej powoduje groźbę przekroczenia w krótkim czasie krytycznych warunków ewakuacji, w szczególności w zakresie oddziaływania termicznego oraz zadymienia.
5. Co do zasady, jednym z trzech pomieszczeń, przez które prowadzi się przejście ewakuacyjne, nie powinna być przestrzeń nie spełniająca definicji „pomieszczenia" w rozumieniu Polskiej Normy PN-ISO 6707-1 Budynki i budowle. Terminologia. Część 1: Terminy ogólne., która stanowi, iż pomieszczeniem jest *zamknięta przestrzeń w obrębie kondygnacji, inna niż przestrzeń ruchu.*
6. Jako jedno z trzech pomieszczeń, o których mowa w § 237 ust. 8 ww. rozporządzenia MI, nie może być również traktowana droga komunikacji ogólnej. Należy przy tym zaznaczyć, że w kontekście odpowiednich warunków ewakuacji, o których mowa w § 11 cyt. rozporządzenia MSWiA, nie ma znaczenia fakt liczby podmiotów użytkujących daną część budynku. O pełnieniu przez drogę komunikacyjną funkcji komunikacji ogólnej w kontekście ewakuacji na wypadek pożaru decyduje rzeczywista jej rola w procesie wspomnianej ewakuacji. Taką funkcję bez żadnych wątpliwości będzie pełnił korytarz, do którego przylega kilka lub kilkanaście pomieszczeń biurowych, składających się niejednokrotnie na zagospodarowanie (aranżację) powierzchni znacznej części, a nawet całości kondygnacji.

Reasumując należy stwierdzić, że architekci nie powinni projektować, rzeczoznawcy do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych uzgadniać, a organy PSP wyrażać pozytywnych opinii, w odniesieniu do rozwiązań w zakresie ewakuacji, tylko pozornie zgodnych

z wymaganiami z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Projektując i oceniając rozwiązania w powyższym zakresie należy zawsze pamiętać o konieczności dostosowania się nie tylko do uregulowań prawnych ale również do wymagań wynikających z zasad wiedzy technicznej, które mają szczególne znaczenie w przypadkach, gdy przepis zawiera jedynie wskazania ogólne. Zdecydowany sprzeciw rzeczoznawców do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz organów PSP powinny budzić próby nierespektowania wymagań bezpieczeństwa pożarowego w wyniku „manipulowania" nazewnictwem pomieszczeń, w celu „ukrycia" ich rzeczywistej funkcji, np. z uwagi na chęć dokonania oszczędności inwestycyjnych, kosztem bezpieczeństwa przyszłych użytkowników budynku. Kwestionując projekty zawierające wspomniane próby omijania wymagań bezpieczeństwa pożarowego, należy wyraźnie wskazać na rzeczywistą funkcję danego pomieszczenia lub części budynku oraz zwrócić uwagę na mogące wystąpić w przypadku pożaru zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi, wynikające w szczególności z zadymienia, wysokiej temperatury, promieniowania cieplnego oraz toksyczności gazów pożarowych. Jednocześnie informuję, że przedmiotowe stanowisko zostało pozytywnie zaopiniowane przez Ministerstwo Infrastruktury (pismo Podsekretarza Stanu Pana Olgierda Dziekońskiego z dnia 28.05.2010 r. znak BR3r-0782-1/10; Nr 1102), jak również Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, z sugestiami powiadomienia o jego ustaleniach także organów nadzoru budowlanego w celu skutecznego zapobiegania pojawiającym się złym praktykom projektowym nierespektującym obowiązujących przepisów techniczno – budowlanych. W związku z powyższym proszę o przekazanie kopii niniejszego pisma komendom powiatowym/miejskim PSP oraz podległym nadzorowi Panów Komendantów rzeczoznawcom do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.

ZASTĘPCA KOMENDANTA GŁÓWNEGO
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

nadbryg. Janusz Skulich

Do wiadomości:

1. Pan
   Olgierd Dziekoński
   Podsekretarz Stanu
   Ministerstwo Infrastruktury
   ul. Wspólna 2/4
   00-926 Warszawa

2. Pan
   Robert Dziwiński
   Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego
   ul. Krucza 38/42
   00-926 Warszawa

P.J./R.Sz.